

Patak Márta

EZ JUTOTT NEKEM

– Már nem sok élet volt benne, mikor megtaláltuk – ezt mondta a férjem a körzeti megbízottnak, aki elsőnek érkezett a helyszínre, miután szóltam neki, hogy jöjjön gyorsan, mert az öregasszony valószínűleg nem természetes halállal halt meg. A rendőr kérdezett valamit, a férjem visszakérdezett, nem pontosan hallottam, mert én meg közben már kifele mentem az udvarból, nem volt kedvem megnézni, mi van odabent, elég volt, hogy sejtettem abból, amit a férjem arcán láttam, mert ő bement. Zörgettünk, odabentről senki nem válaszolt, és ebből tudtuk, hogy valami baj lehet, mert az öregasszony a saját lábán onnan kimenni nem tud, az egyszer biztos. Három éve ápoltuk, szerződéssel, fizetett érte rendszeresen, mert öregotthonba nem akart menni, a gyerekei közül egy sincs itthon, pontosabban a négy közül legközelebb Bécsben lakik az egyik, de az se nézett feléje sokszor hónapokig, még olyankor sem, amikor pedig szabadságon lehetett, télen inkább elment síelni vagy valami meleg helyre nyaralni, nyáron meg a tengerpartra vagy a déli féltekére, úgy látszik, sok volt neki itt a melegből. A többi három meg valahol Németországban vagy Dániában él családotul, nem tudom pontosan, de nem is érdekelt soha, mivel egy fillért se adtak az öregasszonynak, a nyugdíjából fizetett mindent, amire szüksége volt, mert bár enni-inni kapott tisztességesen, azért a szeszélyeit mégse nekem kelljen állni, ebben rögtön az elején megegyeztünk.

Nem volt könnyű eset. Eleinte mondtam a férjemnek, nem ér annyit az egész, ez csak rosszabb lesz, szakáns, rosszindulatú már most, mi lesz később, ő megvonta a vállát, *A pénz akkor is pénz*, és erre nem tudtam mit mondani, legyintettem, te könnyen beszélsz, *Nem neked kell majd pelenkázni, ha már nem tud a saját lábán kijárni a vécére*, de ezt már csak inkább magamban gondoltam. Aztán hogyan, hogy nem, valahogy megváltozott, vagy csak én láttam másnak, miután többet voltam vele, én már nem is tudom, de az igaz, hogy előtte hébe-hóba láttam messziről, bemenni sose mentem hozzá, nem is hívott, de kedvem se lett volna vele beszélgetni, aztán ahogy többet jártam hozzá, egy idő után észrevettem, hogy nem is olyan gonosz, amilyennek eddig gondoltam.

Ötven év után jött haza. Nem tudom, hogy jutott ki, sose kérdeztem tőle, annyit tudok, hogy színésznőnek készült vagy talán már az

iskolára is fölvettek, mindenesetre bemondó lett a londoni rádió magyar adásánál, azt mondta mindig, Londonban volt a legjobb, és nem is érti, mi a fenének jött haza, meghalni talán, pedig mondta neki a fia, hogy inkább őhozzá menjen Bécsbe, de nem hallgatott rá. A férje már régen meghalt, még kint Londonban, nem is mesélt róla soha, talán beteg lett, elment az esze, azt hiszem, valami ilyesmi történhetett vele.

Mikor kérdeztem tőle, miért nem inkább Pestre ment, lánykorában is ott lakott, azt mondta, ez már nem az a Pest, ő itt jobban érzi magát, kijárhat az erdőre, mint Londonban, mert ott is a zöldben lakott, és az volt a legjobb az egészben, meg gyerekkorában is itt nyaralt a nagybátyjánál a kastélyban. Ez a Pest már nem az a Pest, ezt hajtogatta, és amikor mesélt róla, hogy milyen volt, én csak hallgattam, mert fogalmam se volt róla, hogy itt akkor, ötven évvel azelőtt, mint ő hazajött, ilyen is létezett, ilyen jó mód, mert én mindig csak a szegénységről hallottam, a faluban aki nem gróf volt, annak sose volt semmi je, az állatain meg azon kívül, amit otthon a ház körül megtermelt, még az agronómusnak meg a téeszelnőknek se. Csillogó kirakatok, ruhák, teniszórák, bálók, fogadások, ilyesmirel még csak nem is hallottam. A legtöbb, amiről itt a faluban sejthettem volna, hogy fényűzés, ez a kastély lett volna, talán ha megláthatom a berendezését, de mióta ismertem, már a téesziroda működött benne, és ha hajdan volt is benne csillogás, annak nyoma se maradt, az oroszok széttörték benne mindent, amit értek, mint a kriptában meg a mauzóleumban, *Burzsuj, burzsuj!*, csak ezt kiabálták, és törtek-zúztak, kidobáltak mindent, amit értek. Így mesélték az öregek, ennyit tudtam én a fényűzésről, gazdagságról, meg hogy akinek több földje volt, az gazdagabb volt, mint a másik, mert többet tudott félretenni belőle.

Az öregasszony eleinte nemigen akart mesélni, azt mondta mindig, az az idő elmúlt, nem érdemes róla beszélni, aztán egyszer, úgy látszik, megelégtelte a magányt, hogy rajtam kívül senkivel nem tud beszélni, igaz, telefonon tartotta a kapcsolatot a barátnőjével, nem egyszer hallottam, amíg nála voltam, az egyikkel angolul, a másikkal németül beszélt, aztán egyik nap, mikor átvittem az ebédet, szokatlan szívélyességgel leültetett, és kérdés nélkül rákezdte, hogy mi volt, mikor kislány volt, a nagyapja a legjobb pesti ruhaszalomban varratott neki ruhát, ahová híres színésznők jártak, mert ő már akkor tudta, hogy színésznő lesz.

Nem tudom, miért állhatott útjában annak a szerencsétlennek, hát nem volt annyira rossz ember, hogy ilyen gyalázatos véget kelljen érnie. A szomszéd kertjéből húzta ki a szőlőkarót, azzal szurkálta

össze, olyan csavart fémrúd, amilyent mostanában a frissen telepített vesszők mellé tesznek. Fejbe is vágta vele, meg ahol érte, szúrta vele.

Én nem tudom, mi vihet rá embert ilyesmire. Föl nem foghatom. A pénzért? Nem is talált nála semmit, nem tartott itthon pénzt, ha valami kívánsága volt, előbb mindig a takarékbba kellett mennem, onnan vettem ki pénzt, mert mindent átutalással intézett. Londonból kapta a nyugdíjat, külön meghatalmazást adott nekem, minden alkalommal, amikor pénzt kellett kivennem valamire. Nem tudom, ez a Ferkó gyerek mit akarhatott tőle. Mindenesetre én mondtam a férjemnek, mielőtt még kihívta volna a rendőröket, hogy ne menjen be egyedül, hívjon valakit, én nem leszek jó, mégiscsak a felesége vagyok, mindenki tudja a faluban, hogy mi vagyunk vele eltartásban, valaki más kellene, de azt mondta, nem érünk rá most ilyesmire, ha baj van, cselekedni kell, ha meg nincs, akkor úgyis mindegy.

Volt bennem rossz érzés, már akkor is, amikor este nem vette föl a vezetékes telefont. Mert vezetékes telefonja is volt meg mobilja is, hiába mondtuk neki, hogy minek, azt mondta, a mobil olcsóbb, ha külföldről hívják mobilról, a fiai ragaszkodtak hozzá. A vezetékes telefon is ott volt az ágya mellett, csak ki kellett nyúlnia érte. De nem vette föl. Nem tudtam elképzelni, mi történhetett, mert csöngött, aztán mondta a férjem, hogy talán elaludt, vagy az is lehet, hogy a telefonban lemerült az elem, olyankor a hívó úgy hallja, mintha csöngetne, közben én meg nem tudom fölvenni, hiába csöng neki, én nem hallok semmit. Utána hívtam a mobilját, az már gyanús volt, hogy a hívott szám pillanatnyilag nem elérhető. *Biztos az is lemerült*, mondta a férjem, én meg ráztam a fejemet, *Dehogy, az kizárt!*, mindig rajta tartotta a töltőn, hiába mondtam neki, hogy nem kell, fölösleges, elég bedugni, ha pittyeg, de ő akkor is áram alatt tartotta, nehogy lemerüljön, ugyanúgy, mint a vezetékest, mert azt is mindig visszatette a töltőre, miután beszélt.

Én nem mentem be. Valahogy éreztem, vagy mi, nem tudom, talán sok bűnügyi filmet nézek, mindenesetre nem bírom az izgalmat, nem nekem való már a sok idegeskedés, eleget idegeskedtem életemben. A férjem bement. Zörgetünk, semmi válasz. Odabent nem veszik föl egyik telefont sem, a csöngetésre nem válaszolnak, ebből mire gondol az ember? A végén a férjem már dörömbölt, de semmi. Az ajtó nyitva volt, ez lett gyanús. A férjem először meg se próbálta az ajtót, csak zörgetett, mert úgy mentünk be, az öregasszony azt mondta, ennyi mozgásra szüksége van, lassan ér oda az ajtóhoz, várjunk nyugodtan, előbb-utóbb majd csak beenged bennünket.

Hol a férjem ment, hol én, mert volt úgy, hogy a vacsorát vele küldtem át, főleg ilyenkor télen, sötétben, hidegben, nem szeretek ilyenkor én már az utcán mászkálni. Persze, napjában legalább háromszor mentünk, mondom, vagy ő, vagy én, reggeli, ebéd, vacsora, mindig pontos időben, reggel fél nyolckor a reggeli, délben fél tizenkettőkor az ebéd, este pedig fél ötkor a vacsora. Nyáron később, fél hatkor, mert az öregasszony azt mondta, túl korán van, inkább az ebéd is legyen később, de ahhoz meg én ragaszkodtam, hogy maradjon fél tizenkettő, mi mindig délben ebédeljünk, így szoktam meg otthon, ezt a szokást tartottam is egész életemben, ezen nem változtattam, nálunk otthon harangszóra ebéd volt mindig, és ez így is maradt, utána is, hogy férjhez mentem.

Az arcáról leolvastam mindent, amikor kijött. Még a szomszéd kiskertje széléig se értem el, mert én visszafordultam, mikor azt mondta, ő mégiscsak bemegey, én meg elindultam hazafelé, nem akartam fagyoskodni ott kinn a hidegben. Mondom, nem gondoltam én akkor még semmi rosszra, legalábbis erre nem, mindig hittem az igazságban, meg hogy az ember úgy hal meg, ahogyan élt, és ő nem volt annyira rossz ember, hogy ilyen gyalázatos véget kelljen érnie.

Holnap jönnek a fiai, legalábbis a polgármester így mondta, én meg azt mondom, hogy most már mi a fenének jönnek, minek, csak a saját lelkiismeretüket akarják megnyugtatni, ez lehet benne, mert föl támasztani már úgyse tudják, de lehet, hogy nem szabadna ilyeneket beszélnem, mert majd engem is megver az Isten, el akarják kísérni az anyjukat az utolsó útjára, nehogy már ebben is rosszat lássak, de haragudtam a fiaira, amiért feléje se néznek.

Sajnálom nagyon az öregasszonyt, meg nem vet föl bennünket a pénz, de még ez hagyján, a nagyobb baj a férjem, ha iszik, goromba, ha nem iszik, elviselhetetlen, úgyhogy sokszor én küldöm, menjen már a kocsmába, ne szekáljon folyton engem, hát, most lehet, hogy egy darabig nem is fog. Az öregasszonyt is azért vállaltam el, hogy legalább legyen valami tennivaló, lefoglalja magát, amíg fát vág neki, begyűjt mindennap, addig se az én idegeimet szaggatja. Aztán most így jártunk.

Nem emlékszik semmire, azt mondja. Ő ment be elsőnek, különben hogy jutott volna be az a szerencsétlen. Részegek voltak mind a ketten, különben nem csinált volna ilyet, nem tudta volna eljátszani előttem, hogy semmit se tud. Mikor jött haza, mondom, belépett az ajtón, az arcára volt írva, én egyből kérdeztem, *Te Lajos, itt nagy baj van!*, azt mondta, *Igen, már nem sok élet van benne, megyek, szólok a Ja-*

ninak, a Jani gyerek a körzeti megbízott, az apja is az volt valamikor, gyerekkora óta ismerem, még az óvodából, neki is a dajkája voltam, mint az összes falubeli gyereknek. Mire aztán a Jani kijött, már nem volt benne élet.

Nem tudom, most mi lesz, Lajost is be fogják csukni, bűnrészesség, mégiscsak ő nyitotta ki azt az ajtót, másképp nem tudott volna bemeni az a szerencsétlen, csak így mondom, mert hát egy szerencsétlen flótás az a fiatalember is, aki ezt művelte vele, a Ferkó gyerek, annak az anyja is ivott, nem csak az apja, így nőtt fel, hol egyik verte, hol a másik, aztán még tíz éves se volt, mikor az anyja megszökött egy félcigánnyal, itt hagyta az apjára, még szerencse, hogy a nagyanyja magához vette, mert az apja mellett teljesen elzüllött volna, most meg aztán már mind-egy is neki, be fogják csukni, talán élete végéig ülhet a börtönben.

Én nem tudom, miért kellett neki ezt csinálni. A Lajost se értem meg, részeg volt, persze, a Ferkó gyerek mondhatott neki valamit, így Lali bátyám, úgy Lali bátyám, mert beszélni azt tud, már gyerekkorában is olyan cserfes volt, hogy a lányokon is túltett, ha más egyebe nem is, a beszélőkéje megmaradt. Igaz, azt se értettem, mi visz rá egy fiatalembert ilyesmire, még ha részeg is, nem tud parancsolni magának, megáll az eszem, hát nem talál magához valót, egy ilyen öregasszonyon kelljen kiélnie a beteges hajlamait, hát én ezt föl nem foghatom.

Kérdeztem a lányomat, most végzi a jogi egyetemet, hogy szerinte becsukják-e majd az apját, azt mondta, szerinte nem, fel fogják függeszteni a büntetését, mert büntetlen előéletű, bűnsegéd és nem bűnrészes, közvetlenül nem vett részt a gyilkosságban, segítséget nyújtott az elkövetőnek, kinyitotta neki az ajtót, a bíróságon múlik, hogyan ítéli meg az esetet. Teljesen össze van törve, látni se akarja az apját, meg még talán engem se, megértem, ha többé be se teszi a lábát ebbe az átkozott faluba, mert itt a szegénységben meg a nyomoron kívül most már semmit sem talál.

Az öregasszony is maradt volna inkább Londonban, jobban tette volna, a grófok is oda jártak, ott kártyáztak, van is egy mondás, hogy elvitte a gróf az erdőt Londonba, mert a nagybátyja hat hektár erdőt kínált fel tétnek a vagyonából a londoni kártyaasztalnál, amikor egyszer elfogyott a pénze. Vesztére jött haza onnan ez a szegény asszony.

Én nem tudom, mi bántotta benne a falubelieket, de az biztos, hogy nem nézték jó szemmel, *Burzsuj*, ezt mondták rá, ugyanúgy, mint az őseire az oroszok, mikor kidobálták a csontjaikat a kriptában a koporsóból, aztán a koporsókat a kriptá előtti tóba süllyesztették.

Az előbb az jutott eszembe, hányan örülnek most, hogy így járt az öregasszony, főleg azok, akik a kocsmában hangoskodnak mindig, mondta a férjem nem egyszer, hogy már megint szidták, *Forduljon föl az ilyen!*, ez volt a legenyhébb, amit mondtak rá, az a szerencsétlen is ezt hallotta nap mint nap, mert az is a kocsmában töltötte a fele életét, ez már csak így megy itt, ebben a nagy szegénységben jobb nem jutott eszébe. Nem bírták elnézni, hogy a kastélyra is futja neki, hogy rendbe tetette, mielőtt hazajött, szépen kitatarozták, belül kialakított magának egy lakrészt, hogy majd oda költözik, a többit meg apránként akarta felújíttatni, de közben lerobbant, és arra már nem került sor, pedig az iskolához közelebb eső szárnyba akarta költöztetni a könyvtárt, azt mondta, nem méltó az a kis lyuk egy könyvtárnak, ahol most van, szóval tett volna a faluért is, de most már mindegy, költözhet majd ki a temetőbe, egyszerű sírba, mert a kriptá is romos az erdőben, a temetőben a kápolnájuk is összedőlt, a csontok meg, amit összeszedtek alóla, ott vannak egy halomban egy közös sírba temetve, arra már nem maradt ideje meg pénze, hogy még azt is újjáépíttesse.

Úgy látszik, grófi származéknak se jó lenni, pedig azt hinné az ember, akinek pénze van, annak minden könnyebb, hát most kiderült, hogy mégsem így van, ez a szegény öregasszony is hiába vette meg a legszebb házat a faluban, hiába költött annyi pénzt a kastélyra, most megint ebek harmincadjára jut majd, mint régen, egyik fia se jön ide majd, még Bécsből se, nem hogy Németországból vagy Dániából vagy ahol éppen van a másik kettő. Így van ez, megette a fene az egészét, most szégyenkezhetnek én is a férjem miatt, nem elég, hogy mindennap részegen dülöngél az utcán, ilyen gyalázatba keveredett. De hát mit tehetnék, ez jutott nekem.

Életünk, 2016/12.